

**Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника»
навчально-науковий юридичний інститут**

Кохан Н. В.

**Методичні вказівки для забезпечення
самостійної роботи із навчальної дисципліни
«Міжнародні соціальні стандарти»
для студентів 3-го курсу денної форми навчання
навчально-наукового юридичного інституту
ОПІ «Міжнародне та Європейське право»**

Івано-Франківськ 2021

Затверджено на засіданні кафедри трудового, екологічного та аграрного права навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Протокол № 1 від 31 серпня 2021 року

Затверджено на засіданні науково-методичної ради навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» Протокол № 1 від 01 жовтня 2021 року

Затверджено на засіданні Вченої ради навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» Протокол № 2 від 22 жовтня 2021 року

Кохан Н. В. Методичні вказівки для забезпечення самостійної роботи із навчальної дисципліни «Міжнародні соціальні стандарти» для студентів 3-го курсу денної форми навчання навчально-наукового юридичного інституту ОПП «Міжнародне та Європейське право». Івано-Франківськ: навчально-науковий юридичний інститут ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2021. 11с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану, робочої програми «Міжнародні соціальні стандарти» та тематичного плану.

У вказівках включено програму навчальної дисципліни, методичні рекомендації та завдання для самостійного, поглибленого опанування студентами вивченого матеріалу з навчальної дисципліни.

ЗМІСТ

<i>Передмова.....</i>	4
<i>Програма навчальної дисципліни «Міжнародні соціальні стандарти» ...</i>	5
<i>Методичні рекомендації та завдання для самостійної роботи студентів</i>	7
<i>Рекомендована література .....</i>	9

ПЕРЕДМОВА

Вивчення міжнародних соціальних стандартів передбачає вивчення міжнародних, європейських, державних соціальних стандартів, а також практику їх реалізації у національному законодавстві держави. Оскільки, розширення політико-економічних та соціальних зв'язків між країнами, мобільність людей, посилення інтересу до розвитку інших країн, сприяє інтенсивному розвитку міжнародних соціальних правовідносин.

Таким чином, вивчати дану дисципліну, необхідно через порівняння міжнародних, європейських та державних соціальних стандартів.

З цією метою, згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

мати: теоретичні знання у сфері міжнародно-правового забезпечення осіб соціальними стандартами, знати їх закріплення у національному законодавстві країни, здобути практичні навички застосування міжнародних соціальних стандартів при захисті порушеного соціального права.

вміти: орієнтуватися у системі міжнародних, європейських та державних соціальних стандартів; аналізувати й узагальнювати вивчений матеріал; правильно застосовувати норми міжнародного та національного законодавства в практичній діяльності. Разом з тим, одним із завдань є вивчення та пізнання міжнародних соціальних стандартів у сфері праці, забезпечення права на відпочинок й дозвілля, права на гідний рівень життя і соціальний захист, права на пенсійне забезпечення, знати форми захисту соціальних прав та механізми їх реалізації.

Отже, **самостійна робота студентів** – невід'ємна складова частини навчального процесу, яка відіграє важливу роль у процесі формування майбутнього юриста.

Мета самостійної роботи – поглиблення вивченого матеріалу та набуття навичок щодо вирішення конкретних практичних завдань і використання отриманих знань у подальшій практичній діяльності.

Самостійна робота студентів при вивченні дисципліни складається з різних її видів:

- підготовка до аудиторних занять (лекцій, семінарів, практичних занять);
- вивчення законодавчих та нормативних актів України;
- завершення розпочатих на семінарських заняттях завдань;
- відвідування консультацій (індивідуальних та групових);
- виконання тестових завдань;
- написання рефератів.

Самостійна робота студентів контролюється на семінарському(практичному) занятті та на тижні контролю самостійної роботи.

Підготовка до лекційного заняття передбачає ознайомлення студента з матеріалом попередньої лекції і ознайомлення з матеріалами наступної лекції (підручники, посібники).

Підготовка до семінарських чи практичних занять передбачає обов'язкове вивчення отриманого теоретичного матеріалу з метою подальшого застосування знань на практичних заняттях, у наступній практичній діяльності.

Тестові завдання виконуються студентом самостійно та контролюються на тижні контролю за самостійною роботою.

Представлені методичні вказівки покликані полегшити вивчення навчальної дисципліни та поглибити вивчений матеріал. Теми по яких не передбачається проведення лекційних чи семінарських (практичних) занять становлять невід'ємну складову навчального процесу і входять до поточного, модульного і залікового контролю.

Програма навчальної дисципліни «Міжнародні соціальні стандарти»

Змістовий модуль 1. Загальна частина

Тема 1. Міжнародні соціальні стандарти: загальні положення

Соціальні права людини та соціальні обов'язки держави й їх міжнародно-правове регулювання.

Історія розвитку соціальних прав. Поняття та система міжнародних соціальних стандартів. Механізм утворення міжнародно-правових стандартів прав людини.

Принципи закріплення міжнародних соціальних стандартів. Імплементация міжнародних соціальних стандартів у внутрішнє законодавство країни. Міжнародні та європейські соціальні стандарти, їх значення для реалізації соціальних прав громадян України.

Державні соціальні стандарти: поняття, види та структура. Конституційні стандарти прав і свобод людини і громадянина в Україні. Міжнародні соціальні стандарти, закріплені в Конституції України та законодавстві України.

Тема 2. Джерела міжнародних соціальних стандартів

Поняття та загальна характеристика джерел міжнародних соціальних стандартів. Особливість джерел міжнародних соціальних стандартів. Класифікація джерел міжнародних соціальних стандартів. Загальна декларація прав людини. Конвенції Міжнародної організації праці.

Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права.

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод.

Європейська соціальна хартія (переглянута). Європейський кодекс соціального забезпечення.

Хартія основних прав Європейського Союзу.

Змістовий модуль 2. Особлива частина

Тема 3. Міжнародні соціальні стандарти у сфері праці

Поняття та зміст міжнародного соціального стандарту права на працю, його елементи.

Вільний вибір роботи, справедливі та сприятливі умови праці, захист від безробіття, заборона дискримінації, справедлива винагорода за працю як елементи соціального стандарту права на працю.

Міжнародно-правові стандарти у сфері міграції. Міжнародно-правові стандарти при здійсненні соціального діалогу.

Право на об'єднання для захисту економічних та соціальних інтересів, як міжнародний соціальний стандарт. Його елементи (право створювати організації, право безперешкодно функціонувати). Право на об'єднання, у профспілки у внутрішньому законодавстві країни.

Міжнародні та європейські соціальні стандарти в сфері праці.

Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони праці. Міжнародно-правові стандарти у сфері міграції.

Тема 4 Міжнародні соціальні стандарти права на відпочинок і дозвілля

Сутність міжнародного соціального стандарту права на відпочинок і дозвілля. Його зміст. Обмеження робочого часу, оплачувана періодична відпустка як елементи міжнародного соціального стандарту права на відпочинок і дозвілля.

Європейські соціальні стандарти права на відпочинок і дозвілля.

Імплементовані міжнародні соціальні стандарти права на відпочинок та дозвілля у внутрішнє законодавство країни.

Тема 5 Міжнародні соціальні стандарти права на гідний рівень життя

Поняття та зміст міжнародного соціального стандарту права на гідний рівень життя.

Гарантії права на достатній життєвий рівень за Загальною декларацією прав людини, Міжнародним пактом про економічні, соціальні та культурні права, Європейською соціальною хартією (переглянутою), конвенціями МОП.

Міжнародні соціальні стандарти забезпечення права на гідний рівень життя у актах ЄС. Його зміст та тлумачення в актах ЄС.

Соціальне виключення, його форми. Концептуальні засади подолання соціального виключення громадян. Політика обмеження соціального виключення.

Міжнародні соціальні стандарти забезпечення права на гідний рівень життя у внутрішньому законодавстві держави. Соціальні гарантії та соціальні стандарти. Поняття, види, елементи та порядок їх визначення та встановлення. Основні та додаткові соціальні гарантії. Прожитковий мінімум.

Тема 6 Міжнародні соціальні стандарти права на соціальне забезпечення

Право на соціальне забезпечення як міжнародний соціальний стандарт. Його закріплення в міжнародних актах та актах ЄС та внутрішньому законодавстві країни. Загальні та спеціальні міжнародні стандарти соціального забезпечення.

Конституційно-правові засади соціального захисту в Україні.

Міжнародні соціальні стандарти соціального забезпечення: поняття, зміст, їх реалізація у Конвенціях МОП, європейському та національному законодавстві.

Соціальні допомоги та соціальні послуги. Міжнародний стандарт права на соціальні послуги. Форми надання соціальних послуг.

Право на соціальне страхування як міжнародний соціальний стандарт (закріплений в міжнародних актах та актах ЄС та внутрішньому законодавстві країни). Право на соціальне страхування на випадок безробіття. Право на соціальне страхування на випадок хвороби (тимчасової або постійної втрати працездатності). Право на медичну допомогу, як міжнародний соціальний стандарт.

Європейські стандарти в галузі соціального захисту та їх впровадження в українське законодавство.

Право людини на соціальне забезпечення й достатній життєвий рівень: механізм взаємодії міжнародного та національного законодавства.

Тема 7 Міжнародні соціальні стандарти права на пенсійне забезпечення

Право особи на пенсійне забезпечення як міжнародний соціальний стандарт.

Типи та сутність пенсійних систем. Тенденції їх удосконалення. Пенсійна система в Україні.

Право на соціальне страхування по старості. Види пенсій. Право на соціальне страхування на випадок інвалідності. Види соціального страхування. Право на соціальне страхування у разі втрати годувальника. Види соціального страхування.

Механізм реалізації стандартів права на пенсійне забезпечення за міжнародними та європейськими нормами. Закріплення міжнародних соціальних стандартів права на пенсійне забезпечення у внутрішньому законодавстві держави.

Тема 8 Стандарти в галузі захисту соціальних прав. Реалізація міжнародних соціальних стандартів

Поняття та правовий механізм реалізації міжнародних соціальних стандартів. Форми реалізації міжнародних соціальних стандартів. Принципи реалізації міжнародних соціальних стандартів.

Міжнародні контрольні механізми за дотриманням міжнародних соціальних стандартів. Контроль за додержанням зобов'язань держави по забезпеченню міжнародних соціальних стандартів з боку міжнародних організацій.

Правові форми захисту прав людини у соціальній сфері. Міжнародні механізми захисту прав людини. Форми захисту прав людини: судові (КСУ, суди загальної юрисдикції, Європейський суд); адміністративні; міжнародні (міждержавні); державні; громадські.

Методичні рекомендації та завдання для самостійної роботи студентів

Реферат це самостійне дослідження, яке містить систематизовану інформацію за вибраною темою та передбачає виклад матеріалу на основі підбраної навчально-наукової літератури та чинного законодавства.

Структура реферату: титульний аркуш, зміст, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел.

Для написання реферату, студент обирає тему, підбирає навчально-наукову літературу, чинні нормативні акти до теми. Опрацьовує їх. Складає план реферату та в основній частині його розкриває. У висновках коротко підбиває результати свого дослідження. Використовуючи наукові чи нормативні джерела, на них слід здійснювати посилання [ ]. Номер посилання у дужках, повинен відповідати номеру використаного джерела у списку використаних джерел. Оформлення списку використаних джерел повинен відповідати бібліографічним вимогам.

Написаний студентом реферат, представляється на семінарське заняття, на якому розглядається тема.

ТЕМАТИКА ДЛЯ НАПИСАННЯ РЕФЕРАТІВ

Тема 1. Міжнародні соціальні стандарти: загальні положення

Реферати:

1. Імплементация міжнародних соціальних стандартів у внутрішнє законодавство країни.
2. Значення міжнародних і європейських стандартів для реалізації соціальних прав громадян України.
3. Конституційні стандарти прав і свобод людини і громадянина в Україні. Міжнародні соціальні стандарти, закріплені в Конституції України та законодавстві України.
4. Міжнародні та європейські соціальні стандарти.

Тема 2. Джерела міжнародних соціальних стандартів

Реферати:

1. Загальна декларація прав людини та інші універсальні угоди, що визначають міжнародно-правові стандарти захисту прав людини.
2. Європейська система правових актів, що визначають міжнародно-правові стандарти захисту прав людини

Тема 3. Міжнародні соціальні стандарти у сфері праці

Реферати:

1. Міжнародно-правові стандарти у сфері міграції.
2. Міжнародні та європейські соціальні стандарти в сфері праці.
3. Міжнародно-правові стандарти при здійсненні соціального діалогу.
4. Право на об'єднання для захисту економічних та соціальних інтересів, як міжнародний соціальний стандарт. Його елементи.
5. Міжнародні та європейські соціальні стандарти в сфері праці: порівняльний аспект.

Тема 4 Міжнародні соціальні стандарти права на відпочинок і дозвілля

Реферати:

1. Європейські соціальні стандарти права на відпочинок і дозвілля.
2. Імплементовані міжнародні соціальні стандарти права на відпочинок та дозвілля у внутрішнє законодавство країни.

Тема 5 Міжнародні соціальні стандарти права на гідний рівень життя

Реферати:

1. Поняття та зміст міжнародного соціального стандарту права на гідний рівень життя.
2. Міжнародні соціальні стандарти забезпечення права на гідний рівень життя у актах ЄС. Його зміст та тлумачення в актах ЄС.
3. Концептуальні засади подолання соціального виключення громадян.
4. Політика обмеження соціального виключення.
5. Методики визначення та встановлення соціального стандарту в європейських країнах.

Тема 6 Міжнародні соціальні стандарти права на соціальне забезпечення

Реферати:

1. Право на соціальне забезпечення як міжнародний соціальний стандарт.
2. Загальні та спеціальні міжнародні стандарти соціального забезпечення.
3. Конституційно-правові засади соціального захисту в Україні.
4. Європейські стандарти в галузі соціального захисту та їх впровадження в українське законодавство.
5. Право людини на соціальне забезпечення й достатній життєвий рівень: механізм взаємодії міжнародного та національного законодавства.

Тема 7 Міжнародні соціальні стандарти права на пенсійне забезпечення

Реферати:

1. Право особи на пенсійне забезпечення як міжнародний соціальний стандарт.
2. Типи та сутність пенсійних систем. Тенденції їх удосконалення.
3. Механізм реалізації стандартів права на пенсійне забезпечення за міжнародними та європейськими нормами.
4. Закріплення міжнародних соціальних стандартів права на пенсійне забезпечення у внутрішньому законодавстві держави.

Тема 8 Стандарти в галузі захисту соціальних прав. Реалізація міжнародних соціальних стандартів

Реферати:

1. Принципи реалізації міжнародних соціальних стандартів.
2. Контроль за додержанням зобов'язань держави по забезпеченню міжнародних соціальних стандартів з боку міжнародних організацій.
3. Правові форми захисту прав людини у соціальній сфері.
4. Міжнародні механізми захисту прав людини.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

Основою для самостійного роботи є такі навчальні підручники та посібники, які є загальними для всіх тем, а саме:

1. Анакіна Т.М., Комарова Т.В., Трагнюк О.Я., Яковюк І.В. Право Європейського Союзу: основи теорії. Підручник. Харків: Право, 2019. 360с.
2. Венедіктов В.С. та ін. Охорона праці: європейські і міжнародні стандарти та законодавство України (порівняльний аналіз). За ред. д-ра юрид. наук, проф. В.С.Венедіктова. Державний департамент з питань адаптації законодавства. Українська асоціація фахівців трудового права. Харків: Київ, 2006. 680 с.
3. Іншин М.І. Трудове право України. Підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 600с.
4. Іванов Ю.Ф., Іванова М.В. Трудове право України. Навчальний посібник. Київ: Правова Єдність редакція юридичних видань, 2020. 442с.
5. Клименко А.Л. Стандарти і гарантії соціального забезпечення: міжнародно-правовий і вітчизняний контекст. Монографія. Харків: Юрайт, 2019. 176с.
6. Міжнародні соціальні стандарти. Навчальний посібник. За заг. ред. В. В. Жернакова. Харків: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2013. 121 с.
7. Право Європейського Союзу. Підручник. За заг. ред. Р. А. Петрова. Вид. 9-те, змінене і допов. Харків: Право, 2019. 442 с.
8. Наливайко Л.Р., Степаненко К.В. Міжнародно-правові стандарти прав людини. Навчальний посібник. Дніпро: ДДУВС, 2019. 184с.
9. Прецедентне право Європейського суду з прав людини щодо захисту прав уразливих верств населення = Case-Law of ECHR on Hr`S Protection of Vulnerable People and Groups: Навчальний посібник. О. О. Гайдунін, В. Ю. Худолей, І. М. Шаркова. Київ : МНТУ, 2019. 310 с.
10. Сироїд Т.Л. Основи права Європейського союзу. Підручник. Харків: Право, 2020. 590с.
11. Серета О.Г. Державно-правовий механізм захисту прав працівників в умовах інтеграції України до Європейського Союзу: теорія та практика. Монографія. Харків : Право, 2018. 472с.
12. Сташків Б.І. Право соціального забезпечення. Особлива частина. Навчальний посібник. Чернігів : ПАТ «ПВК «Десна», 2018. 1092с.
13. Ярошенко О.М. Право соціального забезпечення. Підручник. Харків: Право, 2019. 376с.

ДОДАТКОВА

- 1.Бонтлаб В.В. Нормативно-правове забезпечення вирішення трудових спорів у ЄС. *Право і суспільство*.2019. №4 Ст. 113-120. http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2019/4_2019/18.pdf
2. Бориченко К. Поняття та види міжнародних стандартів права на соціальний захист. *European political and law discourse*. 2019. Volume 6. Issue 2. St.13-19. <https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2019/2019-6-2/04.pdf>
3. Запара С.І. Поняття та характеристика соціального міжнародного стандарту. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2011. №3. Ст.34-43. https://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsvy/03_2011/11zsisms.pdf
4. Кончар П. Європейська соціальна хартія – один із двох основних інструментів захисту прав людини в Європі. *Право України*. 2010. № 10. Ст.119-124.
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. *Право України*. 2010. № 10. Ст.215-221.

6. Кохан Н.В. Зовнішня трудова міграція: проблеми та реалії сьогодення. *Правові виклики сучасності: міжнародна міграція в умовах глобалізації*: матеріали I Міжнародної науково-практичної онлайн конференції, 23 жовтня 2020р. м. Чернівці, 2020р. С.43-45. https://law.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/Pravovi_Vykl_Mat_Conf_Vypr.pdf#page=43
  7. Кохан Н.В. Зміст поняття правозастосування. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2019. Вип. 50. Ст.145-158.
  8. Кохан Н.В. Теоретичні засади договірної регулювання трудових правовідносин. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2018. №48. Ст.115-125.
  9. Лавринович О. Європейська конвенція з прав людини – надійний дороговказ гуманістичного розвитку України. *Право України*. 2010 № 10. Ст.43-48.
  10. Малюга Л.Ю. Європейські соціальні стандарти: сучасний стан та шляхи імплементації у соціальне законодавство України. *The Journal of Eastern European Law / Журнал східноєвропейського права*. № 48. 2018. С. 70–76.
  11. Малюга Л.Ю. Європейські соціальні стандарти в контексті права на соціальний захист в Україні. *Альманах міжнародного права*. 2019. Випуск 22. С. 15–25.
  12. Міжнародні стандарти прав і свобод людини. *Право України*. 2010. № 10. Ст.250-254.
  13. Нерода С.А. Роль та значення міжнародних соціальних стандартів у законодавстві України. *Реформування правової системи держави*. м. Ужгород, 26-27 червня 2020р.
  14. Новосельська І., Котул В. Основне значення міжнародних соціальних стандартів у законодавстві України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 3. С. 95–97.
  15. Опішняк С.О. Міжнародні соціальні стандарти: порівняльно-правовий аналіз. *Право і суспільство*. 2020. №2. Частина 2. Ст. 58-63. http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/2_2020/part_2/11.pdf
  16. Практика Європейського суду з прав людини та Україна. *Право України*. 2010. № 10. Ст.254-258.
  17. Тацій В. Імплементація європейських стандартів у галузі прав людини – важливий напрям правової політики України. *Право України*. 2010. № 10. Ст.48-53.
  18. Хаммарберг Т. Європейські стандарти прав людини та Україна. *Право України*. 2010. № 10. Ст.19-23.
  19. Чорна С.З. Міжнародні стандарти прав людини та їх імплементація у процесі реалізації правозахисної функції судової влади в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис. Проблеми становлення правової демократичної держави*. 2020. №2. Ст. 20-24. <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2020/2/6.pdf>
  20. Шевчук С. Прецедентне право Європейського суду з прав людини та доктрина stare decisis. *Право України*. 2010. № 10. Ст.147-153.
  21. Шумило М.М. Міжнародні стандарти в сфері соціального захисту. *Університетські наукові записки*. 2012. № 3. С. 243–249. file:///C:/Users/kohan/Downloads/Unzap_2012_3_36.pdf
- Детальніший перелік допоміжної літератури міститься у Методичних вказівках для підготовки до семінарських занять з навчальної дисципліни та Методичних вказівках для забезпечення самостійної роботи з навчальної дисципліни Міжнародні соціальні стандарти.

ЗАКОНОДАВСТВО

1. Конституція України від 28.06.1996. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Загальна Декларація прав людини від 10.12.1948р.: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
3. Декларація соціального прогресу та розвитку від 11.12.1969р. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_116#Text
4. Європейська соціальна хартія (переглянута) від 3 травня 1996 р. ETS № 163.: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062#Text

5. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966р.:
<http://zakon1.rada.gov.ua>.
6. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966р.
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
7. Європейський кодекс соціального забезпечення. Страсбург, 16.04.1964 р. ETS № 48:
http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_329
8. Хартія основних прав Європейського Союзу від 07.12.2000р.
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524#Text
9. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950р.
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
10. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами - членами, з іншої сторони від 27.06.2014р.
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
11. Конвенція Про мінімальні норми соціального забезпечення № 102: від 28 червня 1952 р. http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_011.
12. Конвенція Про рівноправність громадян держави та іноземців і осіб без громадянства в галузі соціального забезпечення № 118: від 28 червня 1962 р.
http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/993_017.
13. Рекомендація щодо встановлення міжнародної системи забезпечення прав у галузі соціального забезпечення № 167: від 20 червня 1983 р.
http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/993_277.
14. Кодекс законів про працю України від 10 .12.1971. Відомості Верховної Ради УРСР. 1971. № 50. Ст. 375.
15. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу від : Закон України від 18 березня 2004 року №1629-IV
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text>
16. Про прожитковий мінімум : Закон України від 1999 р. № 5462-VI
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-14#Text>
17. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України від 05.10.2000р. №2017-3 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text>
18. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09.07.2003р. №1058-4 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>
19. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999р. №1105-14 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>
20. Про соціальний діалог в Україні : Закон України від 23.12.2010р. №2862-6
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2862-17#Text>
21. Про зайнятість населення : Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>
22. Про відпустки : Закон України від 15.11.1996. №504/96-ВР.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text>